VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Tulevaisuusvaliokunta 12.10.2018

Ilmiöpohjainen budjetointi valtion talousarvioesityksessä vuodelle 2019

Ilmiöpohjaiseen budjetointiin liittyviä näkökohtia selvittävä työryhmä

Ilmiöpohjainen budjetointi valtion talousarvioesityksessä vuodelle 2019

Kestävä kehitys vuoden 2019 talousarvioesityksessä

- Vuoden 2018 talousarvioesitykseen sisällytettiin kestävää kehitystä koskevat tekstit jokaisen hallinnonalan osalta
- Pääluokkaperusteluissa tuodaan vuoden 2019 talousarvioesityksessä aiempaa paremmin esille määrärahojen yhteydet kestävään kehitykseen.
- Pääluokkaperustelut kattavat Suomen molemmat kansallisessa agenda 2030 – selonteossa linjatut painopistealueet, (hiilineutraali ja resurssiviisas sekä yhdenvertainen, tasa-arvoinen ja osaava Suomi)
- Uutena elementtinä talousarvioesityksen yleisperusteluihin sisältyy erillinen kestävän kehityksen luku, joka keskittyy erityisesti hiilineutraali ja resurssiviisas Suomi – painopisteeseen talousarvioesityksessä
- Myös talousarvioesityksestä työstetty erillinen Budjettikatsaus-julkaisu painottaa kestävän kehityksen kysymyksiä

Kestävän kehityksen luku 6 vuoden 2019 talousarvioesityksen yleisperusteluissa - määrärahat

- Koottu määrärahat, jotka ovat selonteon hiilineutraali ja resurssiviisas Suomi -painopistealueen tavoitteita edistäviä.
- Tunnistetuilla määrärahoilla edistetään mm. ympäristön ja luonnon hyvinvointia, luonnon monimuotoisuutta, vähennetään päästöjä, edistetään biotalousratkaisuja sekä kehitetään Suomea kohti vähähiilistä yhteiskuntaa.
- Määrärahat kohdentuvat etenkin työ- ja elinkeinoministeriön, maa- ja metsätalousministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön, ympäristöministeriön sekä ulkoministeriön hallinnonaloille.

Kestävän kehityksen luku 6 vuoden 2019 talousarvioesityksessä - verot

- Luvussa 6 tarkastellaan myös talousarvioesitykseen sisältyviä veroja, joilla on merkitystä hiilineutraali ja resurssiviisas Suomi –tavoitteen kannalta.
- Näitä ovat erityisesti energiaverot, ajoneuvovero, autovero, eräiden juomapakkausten valmistevero sekä jätevero. Vaikka niitä voidaan pitää kestävän kehityksen tavoitteiden mukaisina veroina, niihin voi sisältyä sekä tavoitteen mukaisia että sen vastaisia yksittäisiä verotusrakenteita.

Kestävän kehityksen luku 6 vuoden 2019 talousarvioesityksessä – haitalliset tuet

- Ympäristön kannalta haitallisilla tuilla tarkoitetaan tukia, jotka johtavat luonnonvarojen käyttöasteen ja ympäristön kuormituksen kasvuun tuetussa yrityksessä tai tuetulla toimialalla.
- Ympäristölle haitallisia tukia ja niiden käyttöönottoa perustellaan muilla kuin ympäristösyillä. Ympäristön kannalta haitallisilla tuilla voi olla myönteisiä vaikutuksia muiden politiikkatavoitteiden kannalta.
- Luvussa käsiteltävät talousarvioesitykseen sisältyvät haitalliset tuet pohjautuvat aiempiin selvityksiin. Selvityksissä on käytetty OECD:n kehittämää arviointityökalua ympäristölle haitallisten tukien määrittelyssä.

Kestävän kehityksen luku 6 vuoden 2019 talousarvioesityksen yleisperusteluissa - määrärahat

Hiilineutraali ja resurssiviisas Suomi, keskeiset toimenpiteet

	2018 varsinainen talousarvio	2019 esitys
1.1 Käynnistetään energia- ja ilmastostrategian toimeenpano, 1.2 Valmistellaan ja toimeenpannaan keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelma	626,2	509,1
1.3 Luodaan kestäviä biotalous- ja cleantech-ratkaisuja	728,1	681,0
1.4 Toimeenpannaan kiertotalouden tiekarttaa yhdessä eri toteuttajatahojen kanssa	2,0	2,0
1.5 Vauhditetaan kestäviä julkisia hankintoja valtionhallinnossa ja kunnissa	4,0	4,0
1.6 Tuetaan kestävän kehityksen innovaatioita	199,5	200,7
1.9 Edistetään hiilineutraaliutta ja resurssiviisautta globaalisti	228,1	296,6
Yhteensä	**1 787,9**	**1 693,4**

Hiilineutraali ja resurssiviisas Suomi määrärahat

- Vuoden 2019 talousarvioesityksessä hiilineutraaliuteen ja resurssiviisauteen liittyviä tavoitteita edistetään yhteensä n. 1,7 mrd. eurolla.
- Tämä on arviolta n. 95 milj. euroa vähemmän kuin 2018. Vähennys johtuu pääasiassa hallituksen kärkihankkeista, jotka päättyvät määräaikaisina vuoden 2018 lopussa.
- Suurimmat toimenpidekokonaisuudet ovat energia- ja ilmastostrategian sekä keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman toteuttaminen. Näistä energia- ja ilmastopolitiikan toteuttamiseen ehdotetaan 509 milj. euroa vuodelle 2019. Tästä suurimman osuuden muodostaa uusiutuvan energian tuotantotuki, johon ehdotetaan kohdennettavaksi 261 milj. euroa v. 2019.
- Kestävien biotalous- ja cleantech-ratkaisujen määrärahojen kokonaistasoksi ehdotetaan 681 milj. euroa v. 2019. Siitä yhteensä 448 milj. euroa kohdistuisi maatalouden viherryttämiseen ja ympäristökorvausjärjestelmään.

Hiilineutraali ja resurssiviisas Suomi verot

- Vuoden 2019 talousarvioesitykseen sisältyy seuraavissa veroissa muutoksia, joiden voidaan katsoa edistävän hiilineutraali ja resurssiviisas Suomi -painopisteen tavoitteita.
- Energiaveromuutoksia
  - Yhdistetyn sähkön- ja lämmöntuotannon päästöohjausta lisätään.
  - Työkone- ja lämmityspolttoaineiden verotusta muutetaan siten, että niiden verotuksessa otetaan huomioon myös polttoaineen koko elinkaaren aikana syntyvät kasvihuonekaasupäästöt.
  - Turpeen verotusta kiristetään.
  - Sähkön verotusta muutetaan suurten sähkövarastojen osalta siten, että muutos edistää muuttuvien sähkömarkkinoiden kehitystä.

Hiilineutraali ja resurssiviisas Suomi verot

- Autoveron päästöporrastusta on jyrkennetty tällä hallituskaudella, ja viimeisin vähäpäästöisiin autoihin kohdistuva veronalennus tulee voimaan vuoden 2019 alusta.
- Ajoneuvoveroa on hallituskaudella kiristetty, mutta sitä alennetaan vuoden 2020 alun jälkeen alkavilta veropäiviltä. Ajoneuvoveron veronalennus alentaa yksityisautoilun kustannuksia, mutta alennuksen vaikutuksista hiilineutraali ja resurssiviisas Suomi -painopisteen tavoitteiden suhteen voidaan esittää arvioita vasta alennusta koskevan hallituksen esityksen valmistuttua.

Hiilineutraali ja resurssiviisas Suomi
ympäristölle haitalliset tuet

- Ympäristölle haitallisia tukia sisältyy etenkin verojärjestelmään. Niitä on kuitenkin myös määrärahojen joukossa.
- Suurimpia verotukia ovat energiaverotukseen sisältyvät dieselin normia alempi verokanta, jota oikaistaan ajoneuvoveron käyttövoimaverolla; työkoneiden normia alempi verokanta; turpeen alempi verokanta; teollisuuden ja kasvihuoneiden alempi sähköverokanta; energiaintensiivisten yritysten veronpalautus ja maatalouden energiaveron palautus.
- Määrärahoissa haitallisiksi tuiksi voidaan luokitella mm. päästökaupan epäsuorien kustannusten kompensaatio sekä eräät maatalouden tuet.
- Vuoden 2019 talousarvioesityksessä ympäristölle haitallisten tukien määräksi arvioidaan aiempiin selvityksiin pohjautuen n. 3,5 mrd. euroa.
- Ympäristölle haitalliset tuet kohdentuvat pääasiassa kolmeen sektoriin: energiasektoriin (hieman yli 1 mrd. euroa), liikennesektoriin (1,4 mrd. euroa) ja maataloussektoriin (hieman yli 1 mrd. euroa).

Ilmiöpohjaiseen budjetointiin liittyviä näkökohtia selvittävä työryhmä

Ilmiöpohjaiseen budjetointiin liittyviä näkökohtia selvittävä työryhmä

- VM asettanut työryhmän ilmiöpohjaiseen budjetointiin liittyviä näkökohtia selvittävän työryhmän
- Toimikausi: 18.6.2018 – 14.12.2018
- Organisointi
  - Johanna von Knorring, puheenjohtaja ja sihteeri, VM
  - Jan Holmberg, jäsen, VM
  - Tiia Jalonen, sihteeri, VM
  - Kirsi Kangaspunta, jäsen, OKM
  - Outi Luoma-aho, jäsen, VM
  - Jukka Mattila, jäsen ja sihteeri, VM
  - Lauri Taro, jäsen, VNK
  - Raija Volk, jäsen, STM

Tehtävä

Työryhmän tehtävänä on selvittää:

- ilmiöpohjaisen budjetoinnin erilaisia toteuttamistapoja ja käyttöaloja sekä näihin liittyviä periaatteellisia kysymyksiä;
- potentiaalisesti huomioon otettavien ilmiöiden joukkoa;
- eri toteuttamistapojen vaikutuksia talousarvion rakenteeseen ja hallinnon organisointiin periaatteelliselta ja käytännölliseltä kannalta

Ilmiöpohjaiseen budjetointiin liittyviä näkökohtia selvittävä työryhmä

Aiheesta esitettyjä ehdotuksia

- TuVM 1/2017 (VNS kestävän kehityksen globaalista toimintaohjelmasta Agenda 2030:sta)
- TuVL 6/2017 (TAE 2018)
- TuVL 1/2018 (JTS 2019-2022)
- VaVL 6/2018 (Lapsiasiainvaltuutetun kertomus eduskunnalle 2018)
- Sitra

Nykyisen rakenteen sekä tehtyjen toimenpiteiden ja selvitysten läpikäyntiä

- Esim. kestävä kehitys TAE 2018 ja TAE 2019